

Van Militaire gasschool naar Nucleaire, biologische en chemische school

E. L. A. Kersing

kapitein voor speciale diensten der genie

Een roemrijk verleden met herinneringen aan grote, moedige daden en schitterende krijgsverrichtingen krijgt de Militaire gasschool immers toch nooit.

(Bij het 10-jarig bestaan in 1936)

Bij Koninklijk Besluit van 1 februari 1952, nr 26, werd onder meer bepaald:

De traditie van de opgeheven Militaire Gasschool gaat over op en wordt voortgezet door de bij Ons Besluit van 1 februari 1952, nr 25 met ingang van 1 januari opgerichte Atomische, Biologische en Chemische School, welke school als oprichtingsdatum zal herdenken 18 mei 1926.

En aldus blikte op dezelfde datum in 1976 de huidige Nbc-school terug op een 50-jarig bestaan.

Voorgeschiedenis

Naar aanleiding van het uitgebreide gebruik van chemische strijdmiddelen tijdens de Eerste Wereldoorlog belegde de Vereniging ter beoefening van de Krijgswetenschap op 28 november 1924 een bijeenkomst te 's-Gravenhage, waarop door de toenmalige kapitein P. W. Best, werkzaam op het ministerie van oorlog, een voordracht werd gehouden over de invloed van deze strijdmiddelen op de oorlogvoering. De spreker kwam onder meer tot de conclusie dat het reeds in vredetijd noodzakelijk is te komen tot een gedegen opleiding in de gasbescherming.

In zijn voordracht stelde hij bovendien dat niet alleen het vraagstuk van de gasbescherming maar ook de actieve voorbereiding voor een eventueel gebruik van deze strijdmiddelen tot het werkterrein van een op te richten gasschool zouden moeten behoren. Deze opvatting werd gemotiveerd door erop te wijzen dat het gebruik van chemische wapens nog niet volkenrechtelijk was verboden en dat men naar de mening van de spreker ook wel nimmer tot een effectief en doeltreffend verbod zou komen. Vooral als gevolg van de bovenvermelde lezing kwam men tot het inzicht dat er voor wat betreft

de opleiding in de gasbescherming nog veel moest worden veranderd en verbeterd.

De beide „Stormscholen” (Den Haag en Amersfoort) waren tot dan toe in feite de enige plaatsen waar iets aan het vraagstuk van gasbescherming werd gedaan.

Zo ontstond meer en meer behoefte aan een centraal opleidingsinstituut ten einde specialisten op het gebied van de chemische oorlog op te leiden die op hun beurt de verkregen kennis konden uitdragen bij de troep, om zo te komen tot een degelijke en uniforme opleiding.

Aldus blijkt de lezing van kapitein Best de voorname stoot te zijn geweest voor de oprichting van de Militaire gasschool.

Oprichting

Ondanks het feit dat de goedkeuring van de Staten-Generaal voor de oprichting van een gasschool eerst bij de behandeling van de begroting van het jaar 1926 kon worden verkregen, werd — gezien de urgentie — reeds in het voorjaar van 1925 op het departement van oorlog het besluit genomen de oprichting voor te bereiden. In verband hiermee werden de volgende beslissingen genomen:

- oprichting van een gezamenlijke gasschool waar zowel officieren van de Landmacht als van de Marine moesten worden opgeleid; een aparte school voor ieder der krijgsmachtdelen werd als een onnodige luxe gezien;
- gezien de technische zijde van het gasbeschermingsvraagstuk, de Militaire gasschool te plaatsen onder de Inspecteur der Genie; het rechtstreeks plaatsen onder de Chef van de Generale Staf stuitte op organisatorische bezwaren, en de ideale oplossing van een eigen inspectie zou te kostbaar zijn;
- het werkterrein beperkt zich tot de gasbescher-

ming; juist in die periode (juni 1925) werd het Protocol van Genève gesloten waarbij het gebruik van chemische strijdmiddelen werd verboden; — Utrecht als standplaats, een universiteitsstad en centraal gelegen ten opzichte van de garnizoenen.

Op 9 april 1925 werd kapitein S. Schilderman bij schrijven van de minister van oorlog aangewezen voor de functie van directeur van de op te richten Militaire gasschool.

Vooroorlogse periode

Gezien de taakstelling van de Militaire gasschool, te weten de gasbescherming van de krijgsmacht, moest enerzijds de opleiding van specialisten ter hand worden genomen en anderzijds worden voorzien in voorschriften, gasbeschermende uitrusting en oefenmiddelen.

Op 2 augustus 1925 werd de eerste opleiding met een duur van vier maanden verzorgd voor een twintigtal beroeps-gasofficieren. Gezien de korte voorbereidingstijd en het niet beschikken over Nederlandse voorschriften was deze eerste cursus een experiment.

De volgende cursus kon dank zij de opgedane ervaring en door gebruik te maken van stencils worden verkort tot drie maanden. Na het in 1927 verschijnen van het boekwerk „Handleiding gasbescherming”, deel I, werd de cursus teruggebracht tot twee maanden.

In januari 1926 ving de eerste opleiding van reserve-gasofficieren aan. Al gauw bleek dat de aanvankelijk geschatte cursusduur van zes maanden te lang was. Bij de verdere cursussen van dit type kon de duur, mede dank zij de uitgifte in 1927 van het onder redactie van de directeur van de Militaire gasschool geschreven boek „Handleiding in de chemische oorlogvoering”, tot vier maanden worden verminderd.

Deze beroeps- en reserve-gasofficieren hadden tot taak het verzorgen van de bescherming van de troep; zij waren onder meer belast met de algemene leiding bij oefeningen in de gasbescherming, het onderricht aan gasonderofficieren, gasverkenner en -ontsmetters.

In 1927 en 1928 werd een opleiding van zes weken gegeven aan reserveofficieren scheikundige. Deze twee cursussen waren voldoende om voorlopig de behoefte aan deze op diverse hoofd- en stafkwartieren tewerkgestelde scheikundigen te dekken.

Behalve de bovengenoemde opleidingen werden ook cursussen van één week gegeven aan hoofdofficieren en leerlingen van de Hogere Krijgsschool.

Deze cursus beperkte zich tot de tactische aspecten van de chemische oorlog, en beklemtoonde de noodzaak en de mogelijkheden van gasbeschermende maatregelen.

Ten slotte dient de éénweekse cursus voor officieren van gezondheid en paardenartsen te worden vermeld.

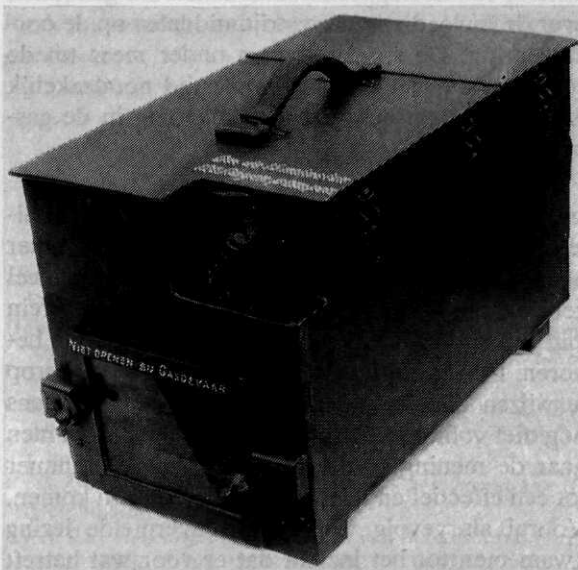
Van het boekwerk „Handleiding gasbescherming” deel I, is in 1932 en 1938 een nieuwe uitgave verschenen. Ook in de laatste uitgave stonden de honde- en paardegasmaskers alsmede de beschermende kleding als „pro memorie” te boek. Wel werd beschikt over een gaskast voor postduiven (afb. 1).

Ten tijde van de oprichting van de Gasschool beschikte de troep niet over enig middel in het kader van de gasbescherming. Voor oorlogsdoeleinden lag het gasmasker E opgeslagen in de mobilisatiecomplexen.

Er is ogenblikkelijk naar gestreefd het gasmasker ook voor oefendoeleinden aan de troep te verstrekken. Door deze verstrekking, die ten gevolge van de invoering van het gasmasker F eerst in 1927 plaatsvond, ontstond behoefte aan gasmaskercontrolekamers en middelen om de gasdichtheid te beproeven. Daarvoor zijn achtereenvolgens broom-aceton, en traangaspatronen en -zunders met chlooracetophenon gebruikt.

Voor de selectie en opleiding van gasverkenner werden een reukmeetinstallatie en een instructie-doos herkenning strijdgassen ingevoerd (afb. 2). Ten dienste van de opleiding van gasontsmetters werd beschikt over chloorkalk, emmers, sproeiers en waarschuwingsborden voor mosterdgas.

Afb. 1 Gaskast voor postduiven

Afb. 2 Selectie van gasverkenners met behulp van de reukmeetinstallatie

De gasbeschermende uitrusting werd gecompliceerd door een claxon en een sirene als alarmeringsmiddel, en gasgordijnen en schuilplaatsgasfilters voor onderkomens.

Door de invoering van al dit materieel ontstond behoefte aan een voorschrift met technische beschrijvingen en bepalingen betreffende gebruik, onderhoud en opslag. Een dergelijk boekwerk is in 1936 verschenen als „Handleiding gasbescherming” deel II (zie ook afb. 3).

Naoorlogse periode

Per 1 januari 1951 werd de toenmalige majoor

G. A. A. P. Kloeg, die vóór 1940 reeds als leraar aan de Militaire gasschool was verbonden geweest, belast met het formeren van een Atomische, biologische en chemische school (ABCS) als voortzetting van de in 1940 opgeheven Militaire gasschool. De ABCS kreeg als standplaats Ede toegewezen (Simon Stevinkazerne) en maakte deel uit van de Genieschool in Soesterberg (Dumoulinkazerne).

Het organigram uit die periode toont een sterkte van 5/6/-/-. De eerste opleiding (cursusduur één week) ving aan op 12 februari 1951. De meeste aandacht werd besteed aan de bescherming tegen de chemische oorlogvoering (de atomische en biologische oorlogvoering vergden te zamen slechts drie lesuren). Bij gebrek aan Nederlandse beschermende uitrusting werden de cursisten voorzien van Engelse gasmaskers.

In datzelfde jaar beproefden leden van het personeel van de school te zamen met cursisten als eerste uitrustingsstuk in het kader van de abc-bescherming een prototype van het gasmasker K. Dit type gasmasker is in 1952 bij de krijgsmacht ingevoerd. Een der leraren volgde begin 1952 een cursus aan de US Army Chemical Corps School, zodat meer gegevens beschikbaar kwamen en de opleiding kon worden aangepast met als resultaat dat de inmiddels twee weken durende cursus werd uitgebreid tot drie en later zelfs tot vier weken.

Bij Koninklijk Besluit van 1 februari 1952, nr 25 werd de Atomische, biologische en chemische school een zelfstandig instituut, rechtstreeks ressorterend onder de Inspecteur der Genie.

Gezien de taakstelling van de school, te weten „de opleiding van abc-officieren en -onderofficieren, zowel hoofd- als neventaak, benevens het geven

Afb. 3 Rondleiding op de modellenkamer (1936)

Afb. 4 Demonstratie vlammenwerper

van abc-technische adviezen”, zal het duidelijk zijn dat nu zowel op het gebied van opleiding, organisatie en doctrine als op materieel gebied een periode van opbouw aanbrak.

Het beproeven van aan te schaffen beschermend materieel (op dat moment werd alleen beschikt over het gasmasker K), het samenstellen van richtlijnen en voorschriften, het vertalen en maken van instructiefilms, het vervaardigen van instructiemiddelen en het geven van adviezen en assisteren bij abc-opleidingen en -oefeningen maakten voor de ABCS een belangrijk deel uit van het pakket van werkzaamheden.

In de eerste plaats werd getracht de belangstelling voor de bescherming aan te wakkeren en vooral ook de kennis van die bescherming zo snel mogelijk een zo groot mogelijke verspreiding te geven. C-1LK gaf daartoe in 1954 opdracht aan C-4Div een serie demonstraties te organiseren met als doel aan te tonen in welke mate de gevolgen van een kernwapenexplosie door toepassing van de juiste beschermingsmaatregelen konden worden gereduceerd. Zoveel mogelijk kader bezocht deze met steun van de ABCS uitgevoerde demonstratie „Paddestoel”, waarop de gevolgen van de inzet van een kernwapen op zeer realistische wijze werden getoond.

Vier jaar later verzorgde een rondreizend team van de ABCS in enkele grote kazernes en legerplaatsen een lezing, tentoonstelling en enkele demonstraties voor het personeel van 1LK (zie ook afb. 4).

Behalve voor de belangstelling moest ook worden gezorgd voor beschermende uitrusting. Een overzicht daarvan, althans voor zover de school daarin was betrokken, geeft tabel 1 (zie ook afb. 5).

Ten einde op alle niveaus over de juiste gegevens te beschikken en een eenheid van opvatting te waarborgen zijn behalve nbc-hoofdstukken in de diverse handboeken eveneens verscheidene specifieke nbc-voorschriften samengesteld (zie tabel 2). Ook had de school bemoeienis met de oprichting van specifieke eenheden. Zo werd in 1955 als onderdeel van de ABCS een rookgeneratorcompagnie opgericht ten behoeve van de Territoriale sector.

TABEL 1
Overzicht proefnemingen

1951:	Gasmasker K (prototype). Deelneming aan proeven met vluchtige zenuwgassen in de Sahara.
1952:	Deelneming aan micro-meteorologische proeven op Vlieland. Duurproeven met oogglaszalf. Bandenstellen voor gasmasker K. Deelneming aan proeven met vluchtige zenuwgassen in de Sahara.
1953:	Poncho (soort cape) als huidbeschermingsmiddel bij chemische aanvallen. Vlammenwerpers. Rookgeneratoren.
1956:	Draagbare ontsmettingstoestellen (diverse prototypen). Gasverkenningssuitrusting (tas).
1957:	Mogelijke verbeteringen aan het gasmasker K: — uitlaatventiel; — beschermband; — helderzichtvoorziening; — inzetmontuur. Ontsmettingsproeven op de vliegbasis Deelen.
1959:	Uitlaatventiel voor gasmasker K. Waarschuwingborden voor abc-gevaar.
1960:	Gasverkenningssuitrusting (doos). Overgooiers als wegwerp-huidbeschermingsmiddel.
1961:	Praktische proeven met de overgooier tijdens sproeiaanvallen in Frankrijk. Motorontsmetter (Am).
1962:	Vergelijkende proeven in de Bondsrepubliek Duitsland met de in de FINABEL-landen aanwezige of in te voeren beschermende uitrusting in het kader van de chemische oorlogvoering (oef. Charlotte). Motorontsmetter (Fr).
1963:	Vergelijkende proeven met het Noorse gasmasker.
1964:	Vergelijkende proeven met het Duitse gasmasker. Oogglazen voor het gasmasker K. Gesimuleerde ontsmettingsproeven om te komen tot de organisatie voor een nbc-eenheid.
1965:	Vergelijkende proeven met het Duitse en Engelse gasmasker.
1966:	Gemodificeerde brandblusapparatuur voor de verspreiding van het oefengas CS.
1967:	Oefenuitrusting dampdetectie. Vergelijkende proeven met het Amerikaanse, Engelse en Duitse gasmasker.
1968:	Gemodificeerde bus huidontsmettingspoeder.
1971:	Voortgezette proeven met het Amerikaanse gasmasker M17A1.
1972:	Vergelijkende proeven met het Canadese (C3), Engelse (S6) en Duitse (Auer) gasmasker.
1973:	Overgooier ter aanvulling op de persoonlijke (permeabele) beschermende kleding (afb. 5).

Afb. 5 Beproeving van de overgooier

Deze compagnie had tot taak het onder gevechtsomstandigheden afgeven van rook voor het maskeren van troepen, terreingedeelten of installaties van tactisch of strategisch belang. Eén rookgeneratorcompagnie kon, afhankelijk van weers- en terreinomstandigheden, een rookscherm leveren van 1,5 tot 4 km breed en 1,5 tot 6 km diep. In 1959 kwam nog een dergelijke compagnie op herhaling waartoe personeel van de school als mentor werd ingezet.

In 1961 werd ten behoeve van 1LK aan de school het radiologisch meetpeloton geformeerd en opge-

TABEL 2
Overzicht voorschriften

1952:	VS 1175 — Beschrijving en gebruik van het gasmasker K.
1953:	VR 5-758 — Het tactisch gebruik van vuur.
1954:	Ontwerp — De rookgenerator N1.
1955:	Ontwerp — De rookgeneratorcompagnie.
1958:	VR 2-1120/3 — Algemene gegevens over het gebruik van en de bescherming tegen abc-strijkmiddelen.
1960:	VS 5-751 deel 1 t/m 4 — Kernwapen en straling.
1961:	VS 5-750 — Beschrijving en gebruik van het gasmasker K.
1966:	VS 5-752 — Het gebruik van de gasverkenning-uitrusting.
1968:	VS 5-755/1 — Handleiding nbc-bescherming.
1970:	Ontwerp — Beschrijving en gebruik van het gasmasker M17A1.
1971:	VS 5-755/2A — Verzameling van nbc-gegevens voor het gebruik te velde.
1974:	VS 5-755/2 — Handleiding nbc-verdediging, deel 2.
1974:	VS 10-250 — Beschrijving en gebruik van het gasmasker C3.
1975:	VS 5-756 — De nbc-compagnie.

leid, en in 1967 werden de voorbereidingen getroffen voor de oprichting van een nbc-compagnie.

Zowel de compagniescommandant als de plaatsvervanger en de csm waren van de school afkomstig. Deze compagnie had tot taak de grondige ontsmetting en de nbc-verkenning (afb. 6).

Behalve tot het vertalen van buitenlandse instructiefilms werd ook overgegaan tot het ontwerpen en meewerken aan de realisatie van door de LFFD te produceren films, zoals in 1961 de film „Zenuwgas”, in 1966 de film „Radiologisch meten” en in 1967 de film „Het gebruik van de gasverkenning-uitrusting”.

Afb. 6 Grondige ontsmetting

De diverse reorganisaties binnen de krijgsmacht en in het bijzonder binnen de Koninklijke landmacht hebben ook gevolgen gehad voor de ABCS.

Eind 1952 verhuisde de ABCS naar de Lange Stalenkazerne te Breda. Tot 1956 werden officieren en onderofficieren van de Koninklijke luchtmacht (en het Korps Mariniers) opgeleid door het KL-personeel van de ABCS. Aangezien de abc-bescherming een belangrijk aspect is gaan worden van de grondverdediging van een vliegbasis, werd in 1956 aan de ABCS een aparte afdeling KLu-opleidingen opgericht, die ressorteerde onder C-ABCS doch haar opdrachten via deze ontving van CLS. In 1964 ging deze afdeling deel uitmaken van de Luchtmacht Instructie en Militaire Opleidingen School te Nijmegen.

In 1965 werd de Nuclear Weapon Employment School van 1 LK bij de ABCS gevoegd en zo kreeg de school een offensieve en een defensieve afdeling. De naam werd gewijzigd in Nucleaire, biologische en chemische school (NBCS); deze reorganisatie had een verhuizing naar de Kloosterkazerne (eveneens te Breda) tot gevolg.

Door de opheffing van de wapeninspecties in 1969 kwam de NBCS te ressorteren onder C-COKL en in 1970 werd de school, conform de organisatie bij de overige opleidingseenheden, uitgebreid met een sectie plannen, zodat voortaan over personeel kon worden beschikt dat tot taak had zich te verdiepen in de ontwikkelingen op het gebied van de nbc-verdediging en deze te verwerken in de voor-schriften.

In augustus 1974 werd de offensieve afdeling weer losgekoppeld van de NBCS; zij ging deel uitmaken van het Artillerie-opleidingscentrum (AOC).

In de loop van de naoorlogse jaren zijn de cursussen qua aantal en type regelmatig aangepast aan de behoefte. In 1954 werden er twee soorten cursussen verzorgd, namelijk voor functionarissen op bataljons- en compagniesniveau (duur: vier resp. twee weken). In de jaren 1956 tot en met 1959 werd de zg. Instructeurscursus (van drie weken) gegeven. In 1960 werd, naar aanleiding van het vaststellen van een nbc-personeelsorganisatie, de gehele cursussenreeks herzien. Voor de functionarissen op compagniesniveau, onder te verdelen in officieren (veelal plv-cc), beroepsonderofficieren (csm) en dienstplichtige onderofficieren werden drie cursussen van twee weken ingevoerd. Op bataljonsniveau moest de S2 worden opgeleid (cursusduur drie weken) en de nbc-onderofficier met hoofdtaak (cursusduur zes weken). De hoofden van de secties nbc volgden een cursus van negen weken.

In de jaren 1971/1972 kon, als direct gevolg van de door de sectie taakanalyse van het COKL geformuleerde eisen voor de opleiding van nbc-functionarissen, het aantal typen cursussen tot twee worden teruggebracht met een duur van respectievelijk twee en vier weken.

Toekomst

Momenteel wordt de mogelijkheid bestudeerd de nbc-scholen van de respectieve krijgsmachtonderdelen te integreren. Mede als gevolg van de reorganisatie binnen de Koninklijke landmacht is weer aangevangen met een analyse van de nbc-functies, zowel in de legerkorps- als in de NTC-sector, ten einde te komen tot zo doelgericht mogelijke cursussen.

